

VEGYES.

Jankovich Béla miniszter a tanítókhöz. A *Népt. Lapja* 1916 dec. 28.-i kelettel újvra kiadott számában a közokt. miniszternek a tanítókhöz intézett szövegát közli. Alapgondolata az, hogy az iskola egész munkájában a nevelés szempontjának kell uralkodnia s különösen a mostani időkben a serdülőknak az iskolán kívül való gondozásával, sőt a felnőttekkel is kell a tanítóságnak törődnie. Felhívja a miniszter a tanítók figyelmét a háború okozta szomorú jelenségek közül főként az eldurvulás jelenségeire, valamint arra, hogy ma a szülők kevésbé tudják gondozni gyermekeiket, mint a békében, holott az ifjúságnak annál több szüksége van az állandó gondozásra, mert most sokkal előbb kényszerül önálló munkára. — Ez a miniszteri szöveg csupán a tanítókhöz van ugyan címezve, de tartalmánál fogva minden nevelőhöz szól s belőle elismerést és buzdítást érezhetnek ki mindazok, akik ebben a szellemben dolgoznak.

Küzdelem az iskolában a csecsemőhalandóság ellen. *Gr. Apponyi Albert* a képviselőházban szomorú adatokat mondott el a gyermekhalandóságról, a *Stefánia-Szövetség* pedig újabban fokozódó erővel igyekszik a pusztulás ellenében a küzdelmet szervezni. Ez a küzdelem általános társadalmi ügy s a törvényhozásnak is nevezetes feladata, de nem csekély részben nevelési kérdés is: az egészséges életre való nevelésnek a kérdése. Ha sok fordul is meg az egészségügyi állapotokból azon, hogy milyenek a lakosság általános életviszonyai, nem kevésbé döntő a népek az egészségről s a gyermek értékéről való felfogása is. A küzdelemnek egyik fontos eszköze tehát az egészségügyi ismeretek terjesztése, amit a közegészségügyi törvény (1876: XIV. tc., 42. §.) is előír. A *Stefánia-Szövetség* egyik kiadványában most *Juba Adolf* (A csecsemő- és gyermekgondozás tanának terjesztése a népoktatási intézetekben, Bpest, 1916, 8°, 11 l.) a következőket javasolja: 1. a közokt. miniszter tegye kötelezővé az el. isk. olvasókönyvekben a csecsemők és gyermekek táplálkozásáról és gondozásáról szóló olvasmányokat; 2. irasson tanítók részére az egészségtan tanításához vezérkönyvet, különös tekintettel a csecsemők és gyermekek gondozására; 3. ily irányú oktatás legyen az ismétlő iskolákban; 4. az ifj. egyesületekben tartsanak e célra kiképzett vándortanítók felnőtt nők részére időnként tanfolyamokat, a férfiifjúság részére pedig megfelelő egészségügyi előadásokat; 5. tanítóképzőkben és szüneti tanítói tanfolyamokon is legyenek ilyen célú tájékoztatások. Ez mind hasznos lesz, ha megtörténik, de nem lesz elég. Az iskola hivatalosan is, a tanítóság minden fokon az előírandó mértéken túl maga jószántából is kevés sikerrel dolgozik ezen a téren, amíg nem lesz mindenütt elég orvos és az orvosokban nem lesz erősebb az a tudat, hogy ők nevelők is. Az egészségügyi kérdés a neveléssel itt is kapcsolódik: az orvosokat is nevelni kellene a feladataikra.

Az Uránia Magyar Tudományos Színházegylet igazgatósága több tekintetben figyelmet érdemlő *Jelentésben* (Bp., 1919, n8°, 47 l.)

közli a legutóbbi egyesületi év adatait és a tagok körében megindult mozgalom irományait s bevezetésül jellemzi az *Uránia-színházak* törekvéseit: «Az *Uránia-színház* megalapítása hazánkban is, mint külföldön a múlt század demokratikus törekvéseire vezetendő vissza. A politikai jogok fokozatos kiterjesztése, a szélesebb néprétegek bevonása a közügyek intézésébe szükségessé tették az általános műveltség színvonalának emelését. Mivel pedig az iskola a nagy tömegek túlnyomó hányadát csak az elemi ismeretekkel tudta ellátni, hova-hamarább kipattant az iskolán kívüli oktatás nagyhorderejű ötlete. Ez módolta ki azután a művelődési intézmények teljesen új alakzatait, az ismeretterjesztés új eszközeit, s törekvése abban összpontosult, hogy a dolgozó emberiség életkörülményeinek és munkakörének figyelembevételével mindenki számára felkínálja a tanulásra, továbbképzésre szolgáló alkalmakat. Ezekbe a nemes törekvésekbe kapcsolódtak bele az *Uránia-színházak.*»

A Népiskolai Ifjúsági Könyvtárakat Intéző Bizottság 14 év alatt (1902—1916) 100 ülésen foglalkozott az ifjúsági irodalom ügyével. Megbírálta 1094 munkát; ebből elfogadott 649-et, nem fogadott el 445-öt. *Sebestyén Gyula* elnöksége idején (1902—1911) elkészítette a népisk. ifj. könyvtár jegyzékét, kezelési szabályzatát, a tanítói könyvtárak alapjegyzékét, a tanítói kézi könyvtár részletes tervezetét. A mostani elnök, *Vánghel Jenő* vezetése alatt (1911 óta) rendezett egy ifj. könyvkiállítást 1912-ben; elkészítette a népisk. könyvtárak számára ajánlott művek magyarázatos jegyzékét, a nemzetiségi vidékek külön könyvtárjegyzékét, átdolgozta és kiegészítette a tanítói könyvtár jegyzékét s szabályzatot készített a tanítói könyvtárak kezeléséről és fejlesztéséről, a NIKIB ügykörére vonatkozó emlékiratokat szerkesztett. Az elnök a 100. ülésen a bizottság működéséről részletes jelentést tett; ezek az adatok abból valók. — A bizottság átszervezésére is céloz ez a jelentés. Kívánatos volna arra törekedni, hogy a népiskolai ifjúsági és tanítói könyvtárak ügye a népkönyvtárak ügyével szoros kapcsolatba jusson, mert az egész népkönyvtár-ügy a népnevelés körébe tartozik, a népiskolai könyvtár pedig (mindkét része!) a tágabban értett népművelés eszköze.

Politikai lapok nevelésügyi cikkei. A *M. P.* 1916:84. s. köv. lapjain összeállította a budapesti napilapokban 1915-ben megjelent nevelésügyi cikkek jegyzékét. Ezúttal nem folytathatjuk ugyan az összeállítást, de olvasóink figyelmét újból felhívjuk arra, hogy a nagyobb lapokban egyre nagyobb számmal jelennek meg a közművelődés és szorosabban véve a nevelés ügyével foglalkozó cikkek. És pedig azt is észleljük, hogy ezt a jelenséget tervszerűnek kell tekintenünk. Különösen a *Világ*-ra vonatkozik ez a megállapítás (l. pl. 1917: I. 6. számát). Hasonlóan fokozódik a vidéki lapok és az általános jellegű folyóiratok szerkesztőségeiben is a nevelés iránt való érdeklődés. A példa kedvéért felemlítjük a *Pécsi Naplót*, amelyben 1916 folyamán ismételten találkoztunk pedagógiai tanulmányokkal (*Fuchs Ádám* tollából), meg a *Cél*-t, amelyet egy ízben már ismertettünk is. Részünkről ez két irányban követel minél erősebb tevékenységet: 1. saját munkálkodásunkkal is hozzá kell járulnunk, hogy a növe-

kedő érdeklődést minél értékesebb cikkek elégítsék ki, tereljék a nevelési szükségleteknek megfelelő *szervezés* irányába s lehetően valamennyi politikai érdekkört meggyőzzünk a nevelés ügyének legelső rendű jelentőségéről; 2. tanulmányoznunk kell a lapokat abban a tekintetben: milyen alapon s milyen irányban fejlesztik olvasóik érdeklődését a művelődés kérdesei iránt? Ezeket a kortörténeti tanulmányokat a nevelők eddig meglehetősen elhanyagolták.

Kísérlet a tanulók önkormányzására. A bécsi cs. kir. Carl Ludwig-Gymnasium az 1914/5. tanév kezdetén egyik, kb. 80 személy befogadására alkalmas termet az alsó-ausztriai közokt. tanács anyagi támogatásával akként szerelte fel a tanulók részére, hogy ott tanulhassanak azok, akiknek a szülői ház nem enged elég nyugalmat vagy kényelmet, bizonyos órákban pedig bármelyik tanuló szórakozást találhasson. Erre a célra külön könyvtár, többféle társas játék, szépirodalmi és politikai lapok, zongora áll a tanulók rendelkezésére; időnként egyik-másik tanuló, néha meghívott vendég előadást is tart. A nyári szünidőben is nyitva volt az olvasóterem naponként több óra hosszat s a tanulók sűrűn látogatták. Az olvasóterem minden ügyét a III—VIII. osztályos tanulók közül szabadon alakított választmány intézi egy VIII. oszt. tanuló elnöklésével s amint a közokt. tanács *Verordnungsblatt*-jában (Sonderbeilage, 1916, Stück XXIII) A. Friemel közli, az igazgatóság a tanulói önkormányzatnak ezzel a próbájával igen jó tapasztalatokat tett. Nemcsak a rendet tuzták a fiúk magok közt fentartani, hanem újabb meg újabb ötletekkel járultak az intézmény kifejlesztéséhez s ez így a köz javát szolgáló állampolgárok nevelésének válik hatásos eszközévé.

Beküldött, nem nevelésügyi művek: *Magyar Könyvtár* 806—837. — *Madzsar I.*, Az északkeleti Kárpátok a magyar történelemben; Bpest, 1916, n 8°, 20 l. — *Susztter O.*, A magyar irodalom a külföldön; Zalaegerszeg, 1916, 8°, 37 l. — *Shakespeare* összes színművei: XIII., XVI., XXIX. kötet (A velencei kalmár, A hogy tetszik, Coriolanus); Bpest, 1916, Franklin-Társ., XXVIII+158, 169, XLI+230 l., 3+3+4 K. — *Olcso Könyvtár* 1832—34. — *Iffjúsági Színjátékok*, szerk. Pásztor József, kiadja Légrády Testv., egy-egy füzet 80 f., I. sorozat: *Benedek M.*, Elnökségség, *Lampérth G.*, Rákóczi lobogója, *Lengyel L.*, Teréz néni, *Pásztor J.*, A hadiárvák s A Kárpátokban. — *B. Croce*, Az esztetika alapelvei (ford. Farkas Z.), Bpest, 1917, Franklin-Társ., k 8°, 111 l., 2. kor. — *Kéky L.*, Baksay Sándor; Bpest, 1917, Franklin-Társ., k 8°, 147 l., 3 kor.